

У Цркви Св. Николе у Котору одржана традиционална Светосавска академија

У сусрет Савиндану 27. јануара, у Цркви Светог Николе у Котору и ове године одржана је традиционална Светосавска академија. У складу са мјерама за сузбијање епидемије коронавируса, био је омогућен редукован број посјетилаца, а због болести диригента Михајла Лазаревића, синоћ је наступио омладински хор под диригентском палицом Иване Кривокапић, који је на одушевљење публике показао да је доследан наследник старије поставе.

Након што су отпјевали чувену которску химну СПД Јединство, „О српска млада невина чеда“, коју је на ријечи проте Јована Сундечића компоновао Ђовани Салгети (1814 -1865) и која је старија од званичне Мокрањчеве, присутнима се обратио Његово високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски г. Јоаникије.

„Светога Саву прослављамо и као велику личност Средњег вијека која је извшила велики утицај на све слојеве друштва и на нашу књижевност, умјетност, стваралаштво. Прослављамо га као личност која је завела ред и

поредак и оплеменила српску средњевјековну државу са свим највећим достигнућима духа тога времена. Прослављамо га као великог ктитора, задужбинара, али највише као оснивача Српске аутокефалне Жичке архиепископије, у оквиру које је основао Зетску епископију, која је касније постала митрополија, а из ње израсла данашња Митрополија црногорско-приморска“, казао је Митрополит Јоаникије.

Осврнувши се на осам вјекова плодова које је дала Митрополија црногорско-приморска у оквиру Српске православне цркве, Митрополит је говорио и о томе како се може видјети и „колики је значај самог дјела Светога Саве, колика је његова далековидост и како је све оно што је он као божји човјек започео, основао, уредио, како се све то преточило у живот, имало снагу да напредује, да цвјета и да доноси велике плодове“.

„Чули сте ових дана како ни по коју цијену вјеронаука не би смјела да се врати у школе „пошто је вјеронаука догма и нема критичког мишљења“. Исто тако свештена лица, без обзира што имају одређене референце, научна звања не смију бити нигдје, ниукаквим образовним институцијама, „јер они проповиједају догму“, а тобож наука мора по сваку цијену да се бави критичким мишљењем. И они су ти, који тако говоре, заступници Боже драги, критичког мишљења. Али, да погледамо да ли неко, ко не познаје хришћанство, ко не познаје нашу вјеру, ко не познаје и не уважава огромни културни допринос који је дала наша вјера нашем народу у свим сферама живота, од умјетности до обичаја, до етике и заправо до свих области живота, како тај може разумјети нашу књижевност, традицију, наше културно наслеђе, без познавања вјере? То је просто немогуће. Наравно, таква мишљења и критике, које ових дана доживљавамо, да је вјеронаука догма, да свештеник проповиједа догму, искривљују и само значење догме. Догма уопште није нешто негативно у изворном значењу“, казао је Митрополит.

Овакав став, додао је, опскурна је догма наслијеђена из комунистичких времена, из једне наказне идеологије која је направила много штете и од чега наши људи никако да се ослободе.

„Пошто је Свети Сава човјек вјере, човјек духа, културе, умјетности, велики стваралац и ако поштујемо његово дјело, онда је нормално да поштујемо и вјеронауку и свештенослужбу, које је Свети Сава био и носилац, као Божији човјек, као Христов апостол и као творац наше Цркве. Као онај који је оплеменио и наш народ и културу, ушао у душу нашег народа. Па не можемо проћи нигдје кроз српске земље, а посебно кроз Црну Гору, да свуда не

наиђемо на нека знамења, посебно у нашим црквама , али и у многим топонимима, обичајима, који свједоче о томе колико је наш српски православни народ срастао са духом Светога Саве. Зато је значајно да се сваке године уочи, на Савиндан и после пражника Светога Саве, у име његово сабирамо, чујемо ову нашу дјецу, чујемо мудру и паметну ријеч од наших научника и стваралаца, као што то имамо у свим нашим крајевима гдје славио Светога Саву. Свима на здравље празник и на многаја љета“, поручио је између осталог Митрополит Јоаникије.

Овогодишњи бесједник, проф. др Слободан Владушић (редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду – Slobodan Vladušić | FF (uns.ac.rs)), на почетку излагања је поставио питање „како учинити да Свети Сава буде присутан у нашем времену, када оно доминантно није ни светосавско ни хришћанско, већ се сасвим супротно отворено може рећи да је антихришћанско“.

„Није довољно дакле, знати нешто о Светом Сави. Нису довољне само чињенице о његовом животу, јер су голе чињенице само информације које пролазе кроз нас и одлазе право у заборав. Потребно је, овдје и сада, да на неки начин искусимо живот Светог Саве, да га доживимо и да од тог доживљаја начинимо, сви заједно, искуство које ће нас пратити кроз живот. Само тада можемо да кажемо да је Свети Сава био присутан данас, овдје, са нама.

Свети Сава нас подсећа да је трајање и вриједност и љепота, али и моћ.

Што значи трајати? То значи бити вјеран свом завјету, бити вјеран ономе што јеси, упркос страдању и патњи, упркос пријетњама и уцјенама.

Али исто тако, то значи бити вјеран свом завјету и упркос свим уживањима и привилегијама, које ти се нуде, да би постао неко други, или тачније речено, да би отпао.

Заиста, потребно је да постоји неко ко ће нас данас подсетити на љепоту трајања, на љубав у трајању и љубав према трајању . Баш данас.

Баш данас када се папагајски понавља како само будале не мијењају мишљење и како је најважније прилагодити се. А то значи промијенити се.

То није тачно: не мијења се баш све. Мијења се само оно што је небитно, неважно, слабо и без темеља. Или оно што је у међувремену постало такво. То се мијења. И онај ко размишља само како да се прилагоди пролазним силама тај и сам постаје једна таква пролазност, као што су пролазни животи животиња, које немају ни историју, ни сјећања на оно што је било прије, ни очекивања и надања за оно што долази.

А за њих долази само смрт.

И да додам, доминантна особина конвертита од вајкада је била мржња. Мржња према ономе што траје и према онима који трају. Насупрот такве пролазности, безличне и биолошке, стоји фигура Светог Саве, његова вјера и његова христоликост, његова трајност и трајност његових дјела од којих је најзначајнија аутокефална Српска православна црква, јер она у себи укључује и сва остала његова дјела: и манастир Хиландар и Номоканон, и Житија светог Симеона, и три типика: Карејски, Хиландарски и Студенички.

Сада када смо видјели да је фигура Светог Саве обиљежења трајањем, можемо се запитати како је трајање уопше могуће у нашем људском, оностраном свијету?

Одговор на ово питање је моћ предања или традиције. На овом свијету трајемо тако што предајемо нешто онима који долазе послије нас.

“Рекао сам да је овај свијет антихришћански. То се види и по томе што је у њему и традиција оклеветана. Уче нас да је традиција нешто што ограничава наше стваралачке моћи, нашу слободу стварања, нашу креативност. Хајде да то провјеримо овако: да ли је вјерност православној традицији ограничила Светог Саву у његовом дјелању? Да ли је вјерност Светосављу ограничила стваралачке моћи Николаја Велимировића или Јустина Поповића или патријарха Павла или митрополита Амфилохија Радовића или Жарка Видовића?

Напротив.

Само онај ко никада ништа није створио, јер није дорастао до моћи стварања, само тај мисли да га је традиција у било чему оганичила.

Традиција је заправо обећање трајања, обећање да нешто што створимо може да траје, Божијом милошћу и милошћу талента и милошћу других људи који јесу попут нас, или су били попут нас, или ће бити попут нас.

Да нема тог обећања трајања путем дјела, људи не би ништа ни стварали – они би се предали уживањима, која су углавном физиолошке природе.

Умјесто да стварају, они би евентуално нешто производили. Међутим, производити није исто што и стварати.

Резултат производње је производ, нешто што се троши у времену и што нема претензије да траје. Резултат стварања је дјело, које тежи трајању. Бог није био произвођач, него стваралац и људска потреба за стварањем је знак нашег заједничарања са Богом, односно знак нашег учешћа у божанском

животу.

Свети Сава је био један такав стваралац. Он је написао житије свог оца Немање, који је поставши монах, добио име Симеон. На први поглед, то житије има своју прагматичку функцију. Тако нам се то чини данас, зато што смо и ми сами одвећ прагматични – па истином сматрамо само оно што нам користи. Зато можда и не можемо да видимо да је однос између Немање и Светог Саве, прије свега однос између оца и сина.

Након што је абдицирао на Благовијести. 1195. године, Немања се замонашио у цркви Светог Петра и Павла у Расу. Затим се повукао у Студеницу, а онда је отишао на Свету Гору гдје се већ налазио његов замонашени син Сава. Ђоровић на два мјеста у својој „Историји Срба“ пише да је Свети Сава био мезимац Немањин, што уноси личну димензију у однос између оца и сина.

Љубав сина према оцу примјетна је код Светог Саве и то не само зато што је написао Житије Светог Симеона. Она је пристуна у једном гесту у коме син наставља традицију коју је започео његов остац. Наиме, прије другог одласка у Свету земљу 1234. године, Сава се својевољно одрекао титуле архиепископа у корист свог ученика Арсенија. Дакле, Свети Сава је умро као монах, баш као и његов отац. Као што му се отац Немања одрекао световне власти, тако се и Свети Сава одрекао црквене власти.

Ово одрицање од власти има посебан значај: познати су нам људи који прије доласка на положај нису имали никакву тежину, а неће је имати ни онда када оду са положаја. То су људи институција, људи ограниченог рока трајања. Људи којима је положај све, јер су они сами ништа. И зато им је блиска мисао Макијавелија да циљ оправдава средство. Њихови циљеви су ниски, па су им и средства иста таква.

Свети Сава је супротност управо таквим људима. За разлику од њих, он је личност.

Што значи бити личност? Укратко: оно што је код обичних људи раздвојено, код личности је спојено. Вјера и политика се у доба Светог Саве, већ разилазе, па крсташи 1204. умјесто да ослободе Свету земљу, освајају хришћански Константинопољ.

Код Светог Саве, међутим, није тако.

Свети Сава је спајао у себи и државника и вјерника. За њега политика није била раздвојена од вјере и Божијих заповјести. Зато вјерујем да је за своје савременике Свети Сава морао зрачити неком истинском скрушеном христоликошћу и да су његови бројни дипломатски успјеси били посљедица управо његовог зрачења. Други су у њему видејели живу слику онога што су

осјећали да би требало да буду, а нису били и зато су му се приклањали. Не зато што су га се плашили, већ зато што су жељели да макар у једном тренутку буду као он.

За мене је Светосавље управо то: принцип богочовјека, чије су стваралачке моћи огромне, не зато што су неограничене, већ сасвим супротно, зато што су ограничене вјером односно етиком која се темељи у вјери.

Зато наслеђу Светосавља припада и онај јединствени спој чојства и јунаштва који одликују нашу, српску, слику свијета, гдје је јунаштво наша неутажива жеља слободом, а чојство наша свијест да циљ не оправдава средства и да се слобода или победа не смију укаљати.

Светосавље је дакле и она храброст српских војника на Церу, Колубари, у одбрани Београда и на Мојковцу, које све вријеме прати чојствен однос према непријатељу.

Светосавље је и закуцавање Даниловића, преко Сабониса 1995. године у финалу европског првенства у кошарци у Атини и гест Ђорђевића који моли литванске играче да се врате на терен.

Зашто то чини?

Зато што је нама, за разлику од неких других, важно како ћемо да побиједимо.

Наслеђу Светосавља припадају и литије које су недавно трајале у Црној Гори, а које ће, увјерен сам, трајати и даље.

Те литије су сваког човјека који је у њима учествовао, учиниле бољим него што је био, јер се љепота циља осликава и у љепоти средства којим се до њега долази.

Наслеђу Светосавља припада и сваки од двадесет гранслемова Новака Ђоковића који је своје противнике побјеђивао на турнирима, а није их протјеривао са њих.

Укратко, Светосавље је знак присуства Светог Саве међу нама и свједочанство да имамо чиме да се поносимо, али не и чиме да се гордимо“, поручио је проф. др Слободан Владушић.

У име домаћина Српског пјевачког друштва (СПД) „Јединство“ 1839 – Котор, обратио се члан управе Драган Ђурчић, који је казао и да ће нам ове двије године, Ковидом-19 омеђене, остати упамћене по престављењу у Господу дванаестото наших чланова.

„Протојереј ставрофор Момчило Кривокапић, архијерејски намјесник бококоторски, почасни предсједник и носилац Златне грамате СПД „Јединство“, хронолошки гледано, повукао је за собом почасне чланове:

Даринку Матић-Маровић, Димитрија Стефановића, Његово Високопреосвештенство Митрополита црногорско-приморског г. Амфилохија, Њ. Светост Патријарха српског г. Иринеја, бивше чланове Хора Даницу Кеслер-Пањевић, Наду Мрачевић, Богобоја Цицовића, попадију Смиљку Кривокапић и Милицу Вукасовић- Вукашиновић, те Младена Лучића, потпредсједника и Андрију Милића члана Управе Друштва. Достојанствено, колико су то дозвољавали законски услови, опростили смо се од наших упокојених чланова, увјерени да их је Господ прихватио у свом Царству и да сада, заједно са хором анђела и херувима, пјевају у славу Божију и да се моле за своје “Јединство”, које ће их задржати у вјечном сјећању. Упокојени чланови “Јединства”, предвођени Светим Савом, нашим заштитником, моле се за нас и опомињу нас да само “У јединству и с јединством свем на сусрет смјемо поћ...” и да пјевајући “Пјесмом срцу-срцем роду!” испуњавамо завјетне мисли наших предака“, казао је између осталог г. Ђурчић.

У оквиру богатог музичком програма омладинског хора СПД “Јединство”, свечаност је завршена Химном Светом Сави, коју традиционално пјева цијела црква.

У клавирској пратњи наступили су проф. Ана Михаљевић и проф. Никола Вучковић, на виолини Душица Кордић, а на гитари Петар Букилица.

Светосавској академији присуствовали су и предсједница СО Котор Маја Мршуља и потпредсједник општине Котор Сениша Ковачевић.

У оквиру Светосавских свечаности у Котору, у четвртак 27. јануара у Цркви Св. Николе јутрење је у 8 часова, у 10 Света литургија са резањем славског колача, у 11 и 30 дочек Градске музике Котор.

У Цркви Св. Петра Цетињског на Прчању у 16 часова је вечерње са резањем славског колача.

Свети Сава је крсна слава СПД „Јединство“ 1839. Котор.

mitropolija.com